

Janika Riila

# Vanhempien kokemuksia alle 3-vuotiaiden lasten päivähoiton aloittamisesta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaaliala

Opinnäytetyö

19.1.2017



Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Janika Riila Vanhempien kokemuksia alle 3-vuotiaiden lasten päivähoidon aloittamisesta 26 sivua + 2 liitettä Kevät 2017
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosiaalialan koulutusohjelma
Ohjaajat	Lehtori Katja Ihamäki Lehtori Anna-Riitta Mäkitalo
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten vanhemmat ovat kokeneet päivähoidon aloittamisen. Lisäksi selvitetään sitä, miten aloituskäytäntöjä voitaisiin vanhempien mielestä kehittää. Tavoitteena on tuoda vanhempien ääntä kuuluviin sekä auttaa Olarin päiväkotia kehittämään päivähoidon aloituskäytäntöjään. Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Olarin päiväkodin kanssa.</p> <p>Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jonka aineisto on kerätty teemahaastattelun keinoin. Työtä varten haastateltiin neljää vanhempaa, joiden lapsi oli aloittanut päivähoidon syksyllä 2016. Haastatteluista saatu aineisto analysoitiin teemoittelun avulla. Teoriapohjana on kiintymyssuhdeteoria ja siihen liittyvät päivähoidon aloituskäytännöt sekä kasvatuskumppanuuden käsite. Kasvatuskumppanuudessa on tarkoituksena tukea lapsen ja vanhemman välistä kiintymyssuhdetta.</p> <p>Vanhempien haastatteluista selvisi, että vanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä päivähoidon aloitukseen ja sen käytäntöihin. Vanhemmat kokivat, että heidän mielipiteitään ja toiveitaan on pääosin kuunneltu hyvin silloin, kun vanhemmat ovat tuoneet ne esiin. Vanhemmat toivat esiin myös sen, ettei työntekijöillä aina ole aikaa keskustelulle kiireen takia. Haastatteluihin osallistuneet vanhemmat kertoivat pystyvänsä puhumaan työntekijöille mistä tahansa asiasta, mutta näin ei ollut käytännössä tapahtunut. Työntekijöiden tulisi kiinnittää huomiota vuorovaikutukseen ja sen avoimuuteen, jotta vanhemmat todella kokisivat voivansa kertoa mieltään painavat asiat. Vanhemmat toivoivat myös enemmän tietoa lapsensa päivän kuluista. Vanhempien mielestä selkeyttä aloitukseen toisi myös jonkinlainen infokansio, josta voisi tarkistaa asioita, joita päiväkodilla on unohdettu kertoa.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksia voivat hyödyntää Olarin päiväkodin lisäksi muutkin Espoon kaupungin päiväkodit. Opinnäytetyön tuloksista tehtyjen johtopäätösten perusteella päivähoidon aloituskäytännöistä voidaan saada entistä asiakaslähtoisempiä.</p>	
Avainsanat	Varhaiskasvatus, kasvatuskumppanuus, päivähoidon aloitus, kiintymyssuhde

Author Title Number of Pages Date	Janika Riila Parents' Experiences About Under 3-year-old Children's Day-care Starting Practices 26 pages + 2 appendices Spring 2017
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructors	Katja Ihamäki, Senior Lecturer Anna-Riitta Mäkitalo, Senior Lecturer
<p>The purpose of this study was to find out how parents experienced their children's daycare starting practices. I also wanted to find out how the daycare starting practices could be developed from parents' point of view. My goal was to make parents' voice heard and help the daycare in Olari to develop their daycare starting practices. I cooperated with daycare in Olari.</p> <p>This thesis is a qualitative study and the data was collected by theme interviews. I interviewed four parents whose children started daycare in the fall 2016. I analyzed the data by sorting it to themes that came up from the interviews. As a theory I used attachment theory since both daycare starting practices and educational partnership are closely related to that because their goal is to support attachment between child and parent.</p> <p>The results showed that the parents were mainly satisfied with the beginning of daycare and also its' starting practices. Parents thought that their opinions and wishes were mainly paid attention to by the staff when the parents pointed them out. The parents also thought that the staff don't always have time to discuss with them because of the staff's hurry.</p> <p>The parents said that they could discuss about anything with the staff but this didn't always happen in practice. The staff should pay attention to interaction and its' openness so that the parents really could tell everything to them. The parents wished more information about their children's day. They also thought that the beginning of daycare would be clearer if the daycare offered an info folder where the parents could check up the things that the staff forgot to tell them. Both the daycare in Olari and other daycares in Espoo area can take advantage of the results because the daycares in Espoo have similar daycare starting practices. With the help of the results the daycare starting practices could be more customer-friendly.</p>	
Keywords	Early childhood education, educational partnership, daycare starting practices, attachment

## Sisällys

1	Johdanto	1
2	Varhaiskasvatus Suomessa	2
2.1	Lapsen subjektiivinen oikeus päivähoitoon	4
2.2	Olarin päiväkodin aloituskäytännöt	5
3	Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa	7
3.1	Kasvatuskumppanuuden periaatteet	7
3.2	Kasvatuskumppanuus muutoksessa	8
4	Lapsen kiintymyssuhteet	9
4.1	Kiintymyssuhdemallit	11
4.1.1	Turvallinen kiintymyssuhde	11
4.1.2	Turvattomat kiintymyssuhteet	12
4.2	Toissijainen kiintymyssuhde ja päivähoito	14
5	Opinnäytetyön toteutus	15
5.1	Aineistonkeruu ja kohderyhmä	15
5.2	Aineiston analysointi	16
6	Tulokset	17
6.1	Päivähoidon aloittaminen	17
6.2	Omahoitajuus	18
6.3	Vanhempien vaikuttamismahdollisuudet	19
6.4	Kasvatuskumppanuuden periaatteiden toteutuminen	20
6.5	Kehittämisehdotukset	21
7	Johtopäätökset	22
8	Pohdinta	24
	Lähteet	27
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelurunko	
	Liite 2. Interview questions	



## 1 Johdanto

Päivähoidon aloittaminen on sekä lapselle että hänen perheelleen erityisen suuri elämänmuutos (Karikoski – Tiilikka 2011: 78). Päivähoidon aloitus herättää monenlaisia ajatuksia ja mielikuvia, jotka sisältävät huolta, levottomuutta ja syyllisyyttä kuin myös luottamusta, innostusta ja uuden odotustakin. Kotona mietitään lapsen selviytymistä, hoitopaikan laatua ja arjen uudelleenjärjestämistä. (Munter 2001: 35.) Lapsen siirtyminen omasta kodistaan sen ulkopuoliseen hoitoon koetaankin koko perheen prosessiksi. Keskeiset tekijät lapsen siirtymisprosessissa kodista päivähoitoon ovat henkilöstön ja vanhempien yhteistyön merkitys ja kasvatuskumppanuuden lähtökohtien luominen sekä lapsen turvallisesta siirtymästä ja hänen kiintymyssuhteistaan huolehtiminen yhteistyön avulla. (Karikoski – Tiilikka 2011: 78–80.)

Päivähoidon toimivat aloituskäytännöt edistävät lapsen turvallista hoidon alkua ja ne luovat hyvän pohjan vanhempien ja kasvattajien väliselle suhteelle ja kasvatuskumppanuudelle. Espoossa päivähoito aloituskäytännöt on suunniteltu erityisesti alle 3-vuotiaiden lasten hoidon aloittamiselle, mutta niitä voidaan soveltaa myös vanhemmille päivähoito aloittajille. Päivähoitopaikan vastaanotettuaan vanhemmat kutsutaan aloituskeskusteluun, jossa sovitaan mahdollisesta tutustumiskäynnistä lapsen kotiin ja tehdään suunnitelma lapsen tutustumisjaksosta päiväkotiin. Omahoitajan kanssa lapsi ja perhe tutustuvat päivähoitopaikan ympäristöön ja arkitoimintoihin. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013: 16.)

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiäni olivat ”Miten vanhemmat ovat kokeneet päivähoito aloittamisen?” ja ”Miten aloituskäytäntöjä voitaisiin heidän mielestään kehittää?”. Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda vanhempien ääntä kuuluviin ja toivon, että opinnäytetyöni tuloksista päivähoito työntekijät saavat uutta näkökulmaa ja kehitysideoita siitä, miten he voivat toteuttaa päivähoito aloitusprosessin entistä paremmin vastamaan perheiden toiveita. Opinnäytetyöni tuloksia voi hyödyntää ennen kaikkea yhteistyökumppanini Olarin päiväkoti, mutta myös muut päiväkodit Espoon alueella, sillä Espoon kaupungin päiväkodeilla on samankaltaiset päivähoito aloituskäytännöt.

Toteutin opinnäytetyöni laadullisena tutkimuksena haastatteleamalla neljää vanhempaa, jonka lapsi aloitti alle 3-vuotiaiden ryhmässä syksyllä 2016 Olarin päiväkodissa. Tuloksista päivähoiton työntekijät saavat arvokasta tietoa päivähoiton aloittamisesta vanhempien kokemana. Vanhemmat toivat esiin myös muutamia kehitysideoita, jotka heidän mielestään parantavat päivähoiton aloitusprosessia.

## 2 Varhaiskasvatus Suomessa

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan ”lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka” (Varhaiskasvatuslaki 36/1973 1 §; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 8). Päivähoiton tavoitteena on tukea vanhempia kasvatustehtävässä ja yhdessä vanhempien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä (Mahkonen 2013: 38). Espoon varhaiskasvatussuunnitelman (2013) mukaan lapsen hyvinvointia varhaiskasvatuksessa edistävät mahdollisimman pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet ja lapsen suhteita muihin lapsiin, omiin vanhempiin ja kasvattajiin vaalitaan (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013: 16).

Kasvatuksen ammattilaisten ja perheiden kiinteä yhteistyö, kasvatuskumppanuus, on olennaista, jotta saadaan lapsen kannalta mielekäs kokonaisuus (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 11). Varhaiskasvatus on lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu, joka tukee myös huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän työssäkäynnin. Keskeisiä varhaiskasvatuspalveluita ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä erilaiset avoimet toiminnot, kuten kerhot. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 14, 17.)

Varhaiskasvatus tapahtuu henkilökunnan, lasten ja ympäristön vuorovaikutuksessa, jossa kasvatusta, opetusta ja hoitoa nivoutuvat yhteen ja ne muodostavat eheän kokonaisuuden. Kasvatuksen tavoitteena on siirtää tärkeinä pidettyjä arvoja sekä kulttuuriperintöä seuraavalle sukupolvelle. Kasvatusta avulla lapsia ohjataan muodostamaan omia mielipiteitä, ajattelemaan kriittisesti sekä toimimaan eettisesti kestäväällä tavalla. Kasvatuksen tavoitteena on, että lapset oppivat näkemään oman toimintansa vaikutukset ympäristöön ja toisiin ihmisiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 21.)



Varhaiskasvatuksessa tapahtuvan opetuksen lähtökohtana on oppimiskäsitys, jonka mukaan lapset oppivat, kasvavat ja kehittyvät vuorovaikutuksessa ympäristön ja muiden ihmisten kanssa. Lapsia innostetaan ja motivoidaan opettelemaan uusia asioita ja heitä ohjataan käyttämään erilaisia oppimisen tapoja. Opetuksessa hyödynnetään lasten luontaista uteliaisuutta ja tutkimishalukkuutta ja huomioidaan lasten kehittyvät taidot, vahvuudet, mielenkiinnon kohteet sekä yksilöllisen tuen tarpeet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 20–21.)

Hoidolla tarkoitetaan fyysisistä perustarpeista huolehtimista sekä tunnepohjaista välittämistä. Tavoitteena on, että lapsi tuntee itsensä ymmärretyksi ja arvostetuksi sekä kokee olevansa yhteydessä muihin ihmisiin. Vastavuoroinen vuorovaikutussuhde, myönteinen kosketus ja läheisyys muodostavat perustan huolenpidolle ja hyvälle hoidolle. Varhaiskasvatuksessa hoitotilanteet ovat usein myös opetus- ja kasvatustilanteita, joissa lapsi oppii vuorovaikutustaitoja, itsestä huolehtimisen taitoja sekä ajan hallintaa. Lisäksi lapsi oppii myös hyviä tottumuksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 21.)

Suomessa varhaiskasvatusta ohjaavat muun muassa Varhaiskasvatuslaki (36/1973) sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 8). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen sisällöllistä toteutusta. Sen tavoitteena on yhdenmukaistaa varhaiskasvatuksen valtakunnallista toteuttamista ja ohjata sen sisällöllistä kehittämistä. Tavoitteena on myös lisätä varhaiskasvatuksen ammattilaisten tietoisuutta, vanhempien osallisuutta ja moniammatillista yhteistyötä niiden palveluiden kesken, jotka tarjoavat tukea lapsille ja lapsiperheille ennen oppivelvollisuuden alkamista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 8; Salminen – Tynninen 2011: 33.)

Jokaisen kunnan erilaisuuden vuoksi kuntien on arvioitava omien varhaiskasvatuspalveluidensa toteutumista ja tehdä oma suunnitelmansa varhaiskasvatuksen sisällöistä ja toimintatavoista. Kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien tulee olla linjassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 8; Salminen – Tynninen 2011: 33.) Varhaiskasvatuslaki ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet muodostavat lapsen hyvinvointia, oppimista ja kasvua edistävän kokonaisuuden ja tavoitteena on lapsen eheä kasvunpolku. Tavoitteen toteuttaminen vaatii lapsen vanhempien ja kasvatushenkilöstön keskinäistä yhteistyötä. (Karikoski – Tiilikka 2011: 77–78.)



## 2.1 Lapsen subjektiivinen oikeus päivähoitoon

Suomalaisen päivähoitojärjestelmän historiassa korostuu voimakkaasti aikuisten tarpeisiin vastaaminen. Nykyisenkaltaisen järjestelmän rakentamisen käynnistämisessä tärkeimpänä tekijänä oli naisten lisääntyvä työssäkäynti 1970-luvulla. Päivähoitopaikan saaminen perustui pitkään tarveharkintaan ja esimerkiksi kokopäivähoito rajattiin koskemaan vain lapsia, joiden vanhemmat kävivät töissä tai opiskelivat. Lapsen subjektiivinen oikeus päivähoitoon toteutettiin kahdessa vaiheessa: vuonna 1990 alle kolmivuotiaiden lasten vanhemmat saivat mahdollisuuden valita päivähoitopaikan ja rahallisesti tuetun kotihoidon välillä. Lapsen subjektiivinen oikeus päivähoitoon ulotettiin koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä lapsia vuonna 1996. Subjektiivisuudella tarkoitetaan sitä, että lapselle on osoitettava päivähoitopaikka vanhempien hakemuksen perusteella perheen tilanteesta riippumatta. (Kalliala 2012: 22–23.)

Hallituksen esityksessä varhaiskasvatuslain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (HE 80/2015) hallitus ehdotti, että varhaiskasvatuslain pykälää subjektiivisesta oikeudesta varhaiskasvatukseen muutettaisiin niin, että jokaisella lapsella olisi oikeus varhaiskasvatukseen 20 tuntia viikossa. Varhaiskasvatuslain mukainen subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen on laaja ja aiheuttaa paljon kustannuksia eikä julkisen talouden tulot riitä kattamaan palvelua tässä laajuudessa. Hallitus arvioi kuntien kustannusten vähenevän, kun osa kokoaikaisista lapsista siirtyy osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen. Hallitus arvioi säästöjä syntyvän vuosittain noin 62 miljoonaa euroa. Laki astui voimaan 1.8.2016. (HE 80/2015.)

Varhaiskasvatuslain (36/1973) mukaan lapsella on 1.8.2016 lähtien oikeus päivähoitoon vain 20 tuntia viikossa. Lapsella on oikeus kokopäivähoitoon vain, jos lapsen vanhemmat työskentelevät tai opiskelevat kokopäiväisesti. (Varhaiskasvatuslaki 36/1973: 11 a §.) Varhaiskasvatuslain (36/1973) mukaan kunnat saavat päättää, rajaavatko he päivähoito-oikeutta vai eivät. Kuntaliiton tekemän selvityksen mukaan esimerkiksi Espoo ei aio rajata lapsen subjektiivista oikeutta päivähoitoon (Lahtinen – Selkee 2016: 8).

Vuonna 2014 noin 63 prosenttia 1-6 –vuotiaista lapsista oli joko kunnallisessa tai yksityisessä päivähoitossa Kelan yksityisen hoidon tuen turvin. Yli puolet näistä lapsista oli päiväkodissa kokopäivähoitossa. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2015.) Suuri osa suomalaisista lapsista kuuluu siis päivähoiton piiriin.





## 2.2 Olarin päiväkodin aloituskäytännöt

Olarin päiväkotona on neljän lapsiryhmän päiväkotona Espoossa. Hoitopaikat ovat tarkoitettu 1-6 –vuotiaalle lapsille ja päiväkodissa toimii myös esiopetusryhmä. Olarin päiväkodissa korostetaan tiivistä yhteistyötä perheiden kanssa, kasvatuskumppanuutta sekä kestävästä kehityksen periaatteita. Olarin päiväkotona tekee myös paljon yhteistyötä yliopiston, ammattikorkeakoulujen sekä ammattioppilaitosten kanssa ottamalla opiskelijoita harjoitteluun. (Espoon kaupunki 2015.)

Kun vanhemmat ovat ottaneet päivähoitopaikan vastaan, lähetetään heille ”Tervetuloa päivähoitoon!” –lomake ja päiväkodissa lapselle valitaan omahoitaja. Vanhemmat ottavat yhteyttä päiväkotiin ja sopivat ajan ensimmäiselle keskustelulle, joka on tarkoitus tehdä ilman lasta lapsen omahoitajan kanssa. Ensimmäisellä tutustumiskäynnillä keskustellaan perheen kanssa ja sovitaan lapsen tutustumisesta päivähoitoon sekä mahdollisesta kotikäynnistä perheen kotona. Tutustumisjakson jälkeen lapsi aloittaa päivähoiton. (Primietta 2016.)

Omahoitaja tutustuu lapseen jo ennen päivähoiton aloittamista. Omahoitajuus rakentuu kiintymyssuhteelle, joten on tärkeää varmistaa, että molemminpuolisen kiintymyksen on mahdollista syntyä. Omahoitaja tukee myös vanhemman ja lapsen välistä kiintymyssuhdetta ja auttaa lasta pitämään vanhemman mielessä päivähoitopäivän aikana. Lasta tuetaan ja lohdutetaan erotilanteessa ja myös vanhemmalle annetaan aikaa käsitellä eroa. Lapselle annetaan aikaa käsitellä tunteitaan ja mahdollisuus leikkiä tavaroilla, jotka muistuttavat kodista. (Omahoitajuus Espoon päivähoitossa n.d.: 9; Laine 2016.)

Omahoitaja kertoo myös vanhemmalle lapsen päivän kulusta ja päivän aikana koetuista tunteista. On tärkeää, että vanhempien ja omahoitajan välillä on luottamuksellinen suhde. Yhdessä omahoitajan kanssa vanhemmat voivat myös miettiä parhaita tapoja auttaa lasta sopeutumaan uuteen tilanteeseen. (Omahoitajuus Espoon päivähoitossa n.d.: 9; Laine 2016.)

Aluksi on tärkeää, että lapselle muodostuu turvallinen kontakti edes yhteen aikuiseen ja tavoitteena ryhmässä on, että lapsella on turvallinen ja hyvä olo. Pienten ryhmässä pyritään kuitenkin siihen, että kaikki ryhmän aikuiset ovat lapselle tuttuja. Tällöin lapsi ei



ahdistu, jos ainoa tuttu aikuinen poistuu tilasta. Omahoitaja toimii perheen yhteyshenkilönä ja hoitaa muun muassa lapsen varhaiskasvatuskeskustelut. (Laine 2016.) Vanhempien tukemiseen etsitään jatkuvasti uusia menetelmiä ja esimerkiksi päivähoidossa on saatu hyviä kokemuksia omahoitajatoiminnasta (Järvinen – Laine – Hellman-Suominen 2009: 16).

Ensimmäisellä tutustumiskäynnillä perheelle tarjotaan kotikäynnin mahdollisuutta, jonka hoitaa lapselle nimetty omahoitaja. Vapaaehtoisella kotikäynnillä korostetaan sitä, että se ei ole kodin tarkastus vaan sen tarkoituksena on tutustua lapseen. Omahoitaja viettää perheen kotona noin tunnin ja tutustuu lapseen ja hänelle tärkeisiin leluihin. Ideana on, että lapsella olisi ryhmässä edes yhden tutun kasvot hänen aloittaessa päivähoiton. (Laine 2016.) Aloituskeskustelussa omahoitaja tutustuu lapseen vanhempien kertoman perusteella ja siellä sovitaan kasvatuskäytännöistä. Aloituskeskustelusta lähdetään rakentamaan perheen ja päiväkodin välistä kumppanuussuhdetta. (Kekkonen 2012: 155, 157.)

Mahdollisen kotikäynnin jälkeen perhe aloittaa tutustumisjakson ryhmässä. Pienten ryhmässä pyritään siihen, että tutustumisjakso olisi vähintään kaksi viikkoa. Tässä kuitenkin huomioidaan perheen aikataulu ja toiveet sekä lapsen reaktiot tutustumisjaksolla. Tutustumisjakson aluksi lapsi ja vanhempi ovat mukana ryhmän toiminnassa pari tuntia kerrallaan. Pikkuhiljaa aikaa päiväkodissa lisätään ja lopulta lapsi jää hoitoon ilman vanhempaa. Tutustumisjakso on jokaisella perheellä yksilöllinen ja se pyritään räätälöimään lapsen edun mukaan. Joillekin lapsille on vaikeaa jäädä hoitoon kolmenkin viikon tutustumisen jälkeen ja jotkut jäisivät mielellään jo alle kahden viikon jälkeen. Tutustumisjaksolla lapsen omahoitaja pyrkii mukaan lapsen toimintaan esimerkiksi niin, että menee mukaan lapsen leikkiin, jos lapsi leikkii lattialla. (Laine 2016.) Esimerkiksi kotikäynti, tutustumiskäytännöt ja uusien vanhempien vanhempainillat ovat kasvatuskumppanuutta vahvistavia tekijöitä (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013: 38–39).

Lisäksi pienten ryhmässä vanhempia pyydetään tuomaan päiväkotiin kuvia perheestä. Kuvat laitetaan ryhmän seinälle, josta jokainen lapsi voi käydä katselemassa omaa perhettään ikävän tullessa. Vanhemmat voivat halutessaan tuoda kotoa myös joitakin lapselle turvaa tuovia tavaroita, kuten äidin päällä pitämää t-paitaa, jossa on äidin tuttu tuoksu. (Laine 2016.)



### 3 Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa

Vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden suhde määritellään kasvatuskumppanuudeksi (Alasuutari 2010: 21; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 31). Varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan henkilökunnan ja vanhempien tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa ja se edellyttää luottamusta, toistensa kunnioittamista ja tasavertaisuutta. Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista, jolloin lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen ohjaa varhaiskasvatustoimintaa. Lapsen vanhemmilla on kuitenkin ensisijainen kasvatust vastuu ja henkilökunnalla taas koulutuksensa antama ammatillinen tieto ja osaaminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 31.) Yhteistyössä henkilökunta ja vanhemmat vastaanottavat ja antavat vastavuoroisesti tietoa lapsen tapahtumista sekä päivähoitossa että kotona (Kekkonen 2012: 43).

Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen jollakin kehityksen, kasvun tai oppimisen alueella mahdollinen tuen tarve ja luoda yhteinen toimintasuunnitelma lapsen tukemiseksi yhdessä vanhempien kanssa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 32). Kasvatuskumppanuuden tarkoituksena on vahvistaa vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta sekä kiintymyssuhdetta ja kasvatuskumppanuuden periaatteet luovat hyvän pohjan omahoitajuudelle. (Omahoitajuus Espoon päivähoitossa n.d.: 11, 13).

#### 3.1 Kasvatuskumppanuuden periaatteet

Päivähoitossa kasvatuskumppanuutta ohjaavat *kuulemisen*, *kunnioituksen*, *luottamuksen* ja *dialogin* periaatteet (Salminen – Tynninen 2011: 34). *Kuuleminen* on ensisijaista suhteessa toiseen ihmiseen. Kuulevassa suhteessa pysähtytään kuuntelemaan toisen ihmisen ajatuksia eläytyvästi ja keskittyneesti ja se vaatii aina läsnäoloa. Kuuleminen näyttäytyy ulospäin empaattisuutena, aitona kiinnostuksena ja rehellisyytenä. *Kunnioitus* on toisen ihmisen arvostamista ja hyväksymistä. Avoimuus auttaa ihmistä ymmärtämään, että hän on arvostettu ja kunnioitettu. Kuulemisen ja kunnioituksen periaatteet rakentavat *luottamusta*. Jotta luottamus voisi syntyä päivähoiton henkilökunnan ja vanhempien välille, vaatii se paljon aikaa, yhteisiä tapaamisia ja keskusteluja. Luottamusta herättää kasvattajan herkkyys lasta kohtaan. (Omahoitajuus Espoon päivähoitossa n.d.: 11–12.)



*Dialogi* on vuoropuhelua, joka toteutuu tasa-arvoisessa keskustelussa. Dialogisessa keskustelussa toisen tieto ei ole toista arvokkaampaa ja siinä luodaan yhteistä ymmärrystä kuulemisen periaatteella. Keskustelussa on tärkeää sovittaa yhteen erilaiset tulkinnot ja luoda hyvä ilmapiiri henkilökunnan ja vanhempien välille. Kasvatuskumppanuus muodostuu käytännössä tutustumiskäynnistä ja aloituskeskustelusta, lapsen vastaanotamisesta ja tutustumisvaiheesta sekä päivittäisistä kohtaamisista. (Omahoitajuus Espoon päivähoidossa n.d.: 11–12.)

Sekä vanhempien että työntekijöiden avoimuus ja yhdessä sovitut asiat ovat kasvatuskumppanuuden perusta. Vanhempien luottamus päivähitoon rakentuu vanhempien ja kasvattajien välisistä tarinoista, jotka koskevat lasta. Arjen kokemuksia ja sattumuksia jaetaan ja näin muodostetaan yhdessä kokonaiskuva lapsesta. Vanhemmille on tärkeää kuulla kasvattajan näkemys lapsensa päivän kulusta. Kumppanuusperusteisen yhteistyön käynnistäminen on kasvattajan velvollisuus. Kasvattajan tulee löytää tasapaino vanhemmuuden tukemiseen ja vahvistamiseen. Ainoa keino tasapainon löytämiseksi on keskustella vanhempien kanssa heidän toiveistaan ja heidän tärkeinä pitämistään asioista. Kasvattaja taas välittää tietotaitoaan vanhemmille. Molemmat osapuolet täydentävät toisiaan yhteistyön ollessa vastavuoroista. Erilaiset perheet sekä perheiden erilaiset elämäntilanteet ja tarpeet tuovat haasteita kasvatuskumppanuudelle. (Salminen – Tyninen 2011: 34–35.)

### 3.2 Kasvatuskumppanuus muutoksessa

Koti, perhe ja vanhemmat ovat lapselle ainutkertaisia ja korvaamattomia asioita. Käsitteet siitä, keitä lapsen perheeseen kuuluu, ovat muuttuneet ja monimuotoistuneet. Lapsella voi olla yksi perhe ja yksi koti tai kaksi perhettä ja kaksi kotia. Lapsella voi olla äiti tai isä tai molemmat vanhemmat. Lapsella saattaa myös olla kaksi isää tai kaksi äitiä. Lapsella on biologiset vanhemmat, mutta lapsen perheeseen saattaa kuulua sijaisvanhemmat, adoptiovanhemmat tai sosiaalinen vanhempi. (Kekkonen 2012: 198.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) yhteistyö henkilökunnan ja perheen välillä määritellään kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuus taas määritellään päivähoidon henkilökunnan ja vanhempien väliseksi suhteeksi. (Alasuutari 2010: 21; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005: 31.) Uudessa Varhaiskasvatussuunnitel-



man perusteissa puhutaan kuitenkin huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja kasvatuskumppanuuden käsite on jätetty pois (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 32).

Uusi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on tarkoitus ottaa käyttöön syksyllä 2017 (Opetushallitus 2015). Uudessa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) puhutaan huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä, jossa tasavertainen kohtaaminen on tärkeää. Tavoitteena yhteistyölle on huoltajien ja henkilökunnan sitoutuminen lapsen terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Kasvatusyhteistyötä tukevat luottamuksen rakentaminen, tasa-arvoinen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunniotus. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 18, 32–33.)

Yhteistyö nähdään vuorovaikutteisena ja siinä huomioidaan perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Huoltajien kanssa jaetaan lapsen päivittäiset kokemukset sekä tapahtumat ja myönteiset, kannustavat viestit lapsen kehityksestä ja oppimisesta ovat tärkeitä. Huoltajien ja henkilökunnan havainnot lapsesta ja niistä käydyt keskustelut luovat edellytykset lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiselle. Yhteistyö on erityisen tärkeää lapsen siirtymävaiheissa, kuten päivähoiton aloittamisessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 33.)

Luottamuksellinen ilmapiiri yhteistyössä on tärkeää myös pulmatilanteita ratkaistaessa. Lasten huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen yhteistyössä henkilökunnan ja lasten kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 33.) Tässä opinnäytetyössä tarkastelen yhteistyötä kuitenkin kasvatuskumppanuuden kautta, sillä se käsite oli käytössä syksyllä 2016, kun toteutin opinnäytetyöni.

#### **4 Lapsen kiintymyssuhteet**

Kiintymyksellä viitataan suhteeseen, joka lapsella on vanhempaansa (Hughes 2011: 25). Kiintymysjärjestelmä perustuu biologiaan ja kiintymyskäyttäytymisen tavoitteena on säi-



lyttää läheisyys hoitajaan, jolloin lapsen eloonjääminen varmistuu. Uhkaavassa tilanteessa kiintymysjärjestelmä aktivoituu ja lapsi etsii läheisyyttä. (Becker-Weidman 2008: 42.)

Kiintymyssuhdeteoria kuvaa sitä prosessia, jonka seurauksena lapsen ja tämän lähimmän hoitajan välille syntyy psykologinen ”liitto”. Kiintymyssuhdeteorian luojina pidetään Mary Ainsworthia ja John Bowlbya, joka loi käsitteen kiintymyssuhteesta pienen lapsen ja hänen äitinsä tai muun hoitajan välillä. Bowlby pitää kiintymyssuhdetta ratkaisevan tärkeänä lapsen psyykkiselle kehitykselle. Kiintymyssuhdeteorian avulla pyritään selittämään sitä, miksi ihmiset muodostavat valikoivia ja pysyviä kiintymyssuhteita toisiinsa sekä sitä, miksi juuri näiden tärkeiden ihmissuhteiden katkeaminen tai katkeamisen uhka aiheuttaa ihmisessä ahdistusta. Teorian avulla voidaan myös ymmärtää sitä, miten ja millaisissa tilanteissa ihmiset hakevat toisiltaan läheisyyttä ja turvaa sekä miten näihin tilanteisiin reagoidaan. Teorian avulla on myös mahdollista tutkia varhaisten ihmissuhteiden merkitystä ihmisen myöhemmälle kehitykselle. (Salminen – Tynninen 2011: 23–24.)

Vanhemman suhde lapseen alkaa kehittyä jo ennen lapsen syntymää. Vanhemmat luovat mielessään kuvaa vauvasta ja uudesta ihmissuhteesta ja vähitellen heille syntyy halu sitoutua toimimaan lapsen hoitajana. Edellä mainitulla mielensisäisellä vanhemmuudella on suuri vaikutus siihen, miten vanhemmat toimivat lapsensa kanssa vuorovaikutuksessa. (Salminen – Tynninen 2011: 24.) Lapsen kahden ensimmäisen elinvuoden aikana tapahtuvaa vuorovaikutusta kutsutaan varhaiseksi vuorovaikutukseksi (Omahoitajuus Espoon päivähoidossa n.d.: 6). Lapsella taas on synnynnäinen tarve kiinnittyä lähimpään saatavilla olevaan aikuiseen oman turvallisuudentarpeensa vuoksi (Bowlby 1969: 246). Vauvan lähellä on aina joku aikuinen, joten vauva kiinnittyy aina johonkin aikuiseen, yleensä omaan äitiin (Salminen – Tynninen 2011: 24). Vauva voi siis kiinnittyä myös sellaiseen aikuiseen, joka ei vastaa hänen tarpeisiinsa (Bowlby 1969: 265).

Kiintymyssuhde ei kuitenkaan synny automaattisesti vauvan ja tämän vanhemman välille vaan vauva kiinnittyy niihin ihmisiin, jotka ovat paljon hänen kanssaan ensimmäisen vuoden aikana. Päivittäisten rutiinien, tutun sylin ja hoivan kautta vauva saa tunteen perusturvallisuudesta. Pelkkä vanhemman fyysinen läsnäolo ei riitä, vaan arjen tilanteissa olennaista on saatavilla olo. Vanhemman tarjoama riittävä varhainen vuorovaikutus on kiintymyssuhteen muodostumisen edellytys. (Salminen – Tynninen 2011: 25.) Aikuisen



reagoititapojen perusteella lapselle muodostuu oletuksia maailmasta ja jos lapsi saa toistuvasti vahvistusta oletuksilleen, muodostuu hänelle eräänlainen muistijärjestelmä, eli kiintymyssuhde (Tapio – Seppänen – Hyppönen – Janhunen – Prusila – Salo – Toivanen – Vilén 2010: 103).

#### 4.1 Kiintymyssuhdemallit

Mary Ainsworth on nimennyt *Strange Situation* –tutkimuksensa pohjalta kolme kiintymyssuhdemallia, jotka ovat jokaiselle lapselle yksilöllisiä ja niihin vaikuttavat vanhempien elämäntilanne sekä heidän omat kokemuksensa omasta lapsuudestaan. Kiintymyssuhteen laatu on melko pysyvää, mutta samalla lapsella voi olla erilaisia kiintymyssuhteita eri ihmisten kanssa. Kiintymyssuhde voi myös muuttua esimerkiksi lapsen kasvaessa, kun vanhemman kyky vastata eri ikäisen lapsen tarpeisiin voi muuttua. (Salminen – Tynninen 2011: 25–26.)

##### 4.1.1 Turvallinen kiintymyssuhde

Turvallinen kiintymyssuhde on kaikkein yleisin neljästä kiintymyssuhdemallista (Salminen – Tynninen 2011: 26). Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi oppii, että aikuinen osaa havainnoida hänen fyysisiä, psyykkisiä sekä sosiaalisia tarpeitaan ja vastata niihin. Turvallisesti kiintynyt lapsi on saanut turvallisuuden tunnetta esimerkiksi elinympäristönsä tietynlaisesta säännönmukaisuudesta ja lapsi pitää aikuista tukikohtanaan tutkiesaan vierasta ympäristöä. (Ainsworth – Blehar – Waters – Wall 1978: 311–312.)

Lapsi käyttää tunteitaan vapaasti ja omaa hyvän empatiakyvyn. Lapsi näyttää avoimesti tunteitaan ja kokee, että hänen tunteillaan on merkitystä. Kokemustensa pohjalta hän alkaa pitää itseään sekä muita rakastettavina. Minäkuvaa muodostava lapsi pystyy antamaan ja vastaanottamaan rakkautta turvallisen kiintymyssuhteen kautta. Jäädessään yksin vieraaseen paikkaan turvallisesti kiinnittynyt lapsi hätäntyy ja itkee eikä suostu heti ottamaan lohdutusta vastaan vieraalta ihmiseltä. Lapsi kykenee ilmaisemaan eroahdistustaan ja pystyy jonkin ajan kuluttua ottamaan hieman lohdutusta vastaan. (Salminen – Tynninen 2011: 26–27.)



Turvallinen kiintymyssuhde edistää loogisen ajattelun kehittymistä, kun lapsen ympäristö vastaa lapsen tarpeisiin johdonmukaisesti. Turvallisesti kiinnittynyt lapsi oppii säätelemään tunteitaan laaja-alaisesti, kykenee hallitsemaan pelkoa, ahdistusta ja pettymyksiä joutumatta pois tolaltaan sekä saa emotionaalisesti merkittäviä ihmissuhteita. (Becker-Weidman 2008: 43.)

#### 4.1.2 Turvattomat kiintymyssuhteet

Turvattomassa kiintymyssuhteessa aikuinen ei reagoi tai ei osaa reagoida lapsen hätään (Salminen – Tynnen 2011: 27). Tällöin lapsi luo itselleen työmallin maailmasta, joka on sattumanvarainen eikä vastaa heidän tarpeisiinsa. Lapsen työmallit vääristyvät ja ne liittyvät omaan itseen, ihmissuhteisiin ja muihin ihmisiin. (Becker-Weidman 2008: 43, 45.)

Turvattomassa, välttelevässä kiintymyssuhteessa aikuinen on kykenemätön tarjoamaan lapselle sellaisen ilmapiirin, jossa erilaiset tunteet olisivat sallittuja. Aikuisen kykenemättömyyteen voi liittyä esimerkiksi väsymystä, kiirettä, masennusta tai luuloa siitä, että lapsi rauhoittuu parhaiten, kun tämän antaa olla rauhassa. (Salminen – Tynnen 2011: 27.) Aikuinen voi olla ärsyyntynyt tai jopa torjuva lapsen halutessa fyysistä läheisyyttä. Välttelevästi kiintynyt lapsi ei itke tai lähde aikuisen perään tämän poistuessa paikalta eikä hän ole pystynyt luomaan aikuiseen tunnepohjaista kiintymyssuhdetta. (Ainsworth ym. 1978: 316–317.)

Välttelevästi kiintynyt lapsi estää tunnekuohunsa, sillä hän on oppinut, ettei tunteita kannata näyttää liian vahvasti. Näkyvä merkki välttelevästi kiintyneen lapsen eroahdistuksesta voi olla esimerkiksi leikin tai ympäristöön tutustumisen väheneminen. (Salminen – Tynnen 2011: 27–28.) Lapsen toimintaa ohjaa syy-seuraus-oletus, jolloin lapsi ajattelee, että vaivaamalla aikuista mahdollisimman vähän tai olemalla esimerkiksi kiltti ja ahkera, voi hän saada aikuisen hyväksynnän. Tällöin lapsen omat tarpeet ja tunteet jäävät sivuun. (Tapio ym. 2010: 106.) Välttelevästi kiintyneet lapset pitävät aikuiseen välimatkaa joko emotionaalisesti tai fyysisesti ja näiden lasten tunneilmaisu on estynyttä tai neutraalia (Ainsworth ym. 1978: 319; Rusanen 2011: 66).

Turvattomassa, ristiriitaisessa kiintymyssuhteessa lapsi kokee, että aikuinen vastaa hänen tarpeisiinsa epäjohdonmukaisesti. Epäjohdonmukaisuus voi johtua esimerkiksi päih-





teidenkäytöstä tai siitä, ettei tiedä miten olla lapsen kanssa. Tällaisessa tilanteessa lapsen on mahdotonta tietää, millä tavalla hänen pitäisi käyttäytyä. Ristiriitaisessa kiintymyssuhteessa lapsi toivoo, että aikuinen reagoisi oikealla tavalla ja käyttää voimakkaita tunnereaktioita, jotta näin tapahtuisi. Erotilanteessa ristiriitaisesti kiintynyt lapsi menee tolaltaan ja itkee raivokkaasti. (Ainsworth ym. 1978: 314–315; Tapio ym. 2010: 106–107.) Lapsi on oppinut, että voimakkaasti reagoimalla hän saa aikuiselta sen mitä haluaa. Ulospäin ristiriitaisesti kiintyneen lapsen käytös näyttäytyy tunteiden ailahteluna eli heikkona itsesääteilykykynä. Ristiriitaisessa kiintymyssuhteessa toimintaa hallitsevat tunteet eikä järki. (Salminen – Tynninen 2011: 28; Tapio ym. 2010: 107.)

Main ja Solomon (1986) ovat lisänneet vielä yhden kiintymyssuhdemallin. Jäsentymättömässä kiintymyssuhteessa lapsen ja aikuisen vuorovaikutus perustuu pitkälti pelolle. Aikuinen, jonka pitäisi olla turvallinen onkin joskus vaarallinen. Lapsen on vaikea toimia, kun hän esimerkiksi haluaisi mennä aikuisen luo jonkin pelottavan tunteen tullessa, mutta samalla pelkää tämän aikuisen läheisyyttä. Tällöin lapsi ylikuormittuu ja lapsen eleet ja liikkeet voivat olla hyvin sekavia ja tuskaisia. (Salminen – Tynninen 2011: 29.) Lapsen elämä on jatkuvasti traumaattista ja kokemustensa myötä lapsi oppii pitämään tunteensa sisällään ja pärjäämään itse. Lapselle ei muodostu oletusmallia tunteiden ja tarpeiden ilmaisemisesta tai toisten kanssa kommunikoimisesta. Suhteessa toisiin lapsi onkin varautunut, arvaamaton ja manipuloiva. Lapsi saattaa hakea lohtua keneltä tahansa ihmiseltä tai vetäytyä kokonaan kuoreensa. Tämänkaltainen kiintymyssuhde on aina vaarallinen lapsen kehityksen näkökulmasta. (Tapio ym. 2010: 108–110.)

Main ja Solomon (1986) käyttivät tutkimuksessaan *Strange Situation* –menetelmää tutkiessaan jäsentymättömiä kiintymyssuhteita ja löysivät yhtenäisiä käyttäytymismalleja jäsentymättömästi kiintyneille lapsille. Lapset tervehtivät vanhempaa valoisasti tämän palatessa, mutta kääntyivät heti pois ja välttelivät vanhempaa voimakkaasti. Lapset saattoivat myös alkaa yhtäkkiä itkeä kesken leikin, kun vanhempi oli jo palannut takaisin. Jäsentymättömästi kiintyneet lapset saattoivat lähestyä vanhempaa kääntäen päätään pois päin tai jopa mieluummin peruuttamalla vanhempaa kohti kuin lähestyä tätä kasvotusten. Lapset välttelivät vanhemman katsekontaktia ollessaan tämän sylissä tai vierellä kääntämällä katseensa toiseen suuntaan. Tutkimuksessa lapset käyttäytyivät hyvinkin sekavasti osoittaen ensin iloa ja sitten voimakasta välttelyä ja hämmennystä. (Main – Solomon 1986: 97–117.)



## 4.2 Toissijainen kiintymyssuhde ja päivähoito

Toissijaisen ihmissuhteen muodostumiselle olennaista on se, että lapsella on vahva, turvallinen kiintymyssuhde ensisijaiseen kiintymyksen kohteeseensa. Toissijaiset kiintymyssuhteet eivät koskaan korvaa ensisijaista kiintymyssuhdetta. Kiintymyksen kohteeseen lapsi valitsee sellaisen ihmisen, joka vastaa riittävän hyvin hänen tarpeisiinsa, kykenee antamaan hänelle hoivaa sekä viettää aikaa hänen kanssaan. (Salminen – Tynninen 2011: 30). Toissijaisia kiintymyksen kohteita voivat olla esimerkiksi äiti tai isä, isommat sisarukset, isovanhemmat, vanhempien ystävät sekä päivähoidon henkilökunta (Rusanen 2011: 199).

Päivähoidon alkaessa lapsen ja ensisijaisen kiintymyksen kohteen kiintymyssuhteen säilymistä pitäisi tukea. Tukemalla vanhempaa hän jaksaa paremmin auttaa myös lasta selviytymään erosta. Pieni lapsi tarvitsee myös pysyvän aikuisen, joka auttaa lasta pitämään vanhemman mielessä koko hoitopäivän ajan. Toissijainen kiintymyssuhde voi täydentää tai jopa osittain korvata ensisijaisen kiintymyssuhteen puutteita, jos työntekijä päivähoitossa pystyy luomaan hyvän suhteen sekä vanhempiin että lapsiin. (Salminen – Tynninen 2011: 31.)

Ensisijainen kiintymyssuhde on lapselle kuitenkin tärkein ja luotettavin ja tälle henkilölle osoitetaan voimakkaimmin todellisimmat tunteet ja vaatimukset. Vaatimukset ja kiukuttelu pitäisi siis nähdä luottamuksen osoituksina. Päivähoidon tulo- ja lähtötilanteet voivat peruskiintymyksen kautta olla erilaisia äidin ja isän kanssa, riippuen ensisijaisesta kiintymyksen kohteesta. (Rusanen 2011: 200–201).

Kiintymyssuhdeteorian näkökulmasta lapsen turvallisuuden tunne järkkyy jo siitä, että hän joutuu tai uhkaa joutua eroon hänelle tärkeistä henkilöistä (Bowlby 1969: 257). Järkytyksen suuruus riippuu lapsen iästä, korvaavan hoidon laadusta sekä lapsen kiintymyssuhteista omiin vanhempiin. Lapset ovat niiden aikuisten varassa, jotka sattuvat valikoitumaan heidän elämäänsä. Jos lapsi ei pidä yhdestäkään aikuisesta päivähoitossa, suhteiden laatu harvoin aikuisiin korostuu. Yleensä yhdessä hoitopaikassa työskentelee useita aikuisia, jolloin lapsi saa tutustua erilaisiin aikuisiin. Kuitenkaan yhdestäkään aikuisesta ei välttämättä tule lapselle läheistä, ellei emotionaalista kontaktia lapseen pidetä varhaiskasvatuksen perustana. (Rusanen 2011: 192–194, 197.)



Lapsen ja hoitajan välisen onnistuneen vuorovaikutuksen tärkeitä elementtejä ovat enakoitavuus, sensitiivisyys, jatkuvuus, turvallisuus, lapsen viestien oikea lukeminen, katsekontakti, fyysinen kosketus, kieli, temperamentin huomioiminen sekä tunteiden yhteensoinnuttaminen. Panostamalla kiintymyssuhteen muodostumiseen sekä vuorovaikutukseen lapsi oppii luottamaan aikuiseseen. (Omahoitajuus Espoon päivähoidossa n.d.: 6).

## 5 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, miten vanhemmat ovat kokeneet päivähoiton aloittamisen Olarin päiväkodissa. Halusin myös selvittää, mitä kehitysideoita vanhemmillä on päivähoiton aloituskäytännöistä. Tavoitteenani on tuoda vanhempien ääntä kuuluviin ja tarkoituksena on, että Olarin päiväkoti voi opinnäytetyöni avulla kehittää toimintaansa. Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) Miten vanhemmat ovat kokeneet päivähoiton aloittamisen?
- 2) Miten aloituskäytäntöjä voitaisiin vanhempien mielestä kehittää?

### 5.1 Aineistonkeruu ja kohderyhmä

Toteutin opinnäytetyöni laadullisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on ilmiön kuvaaminen ja ymmärtäminen eikä laadullisessa tutkimuksessa pyritä yleistyksiin niin kuin määrällisessä tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, miten ihmiset kokevat ja näkevät maailman, eli tieto on subjektiivista. (Kananen 2008: 25, 27.) Mielestäni vanhempien kokemuksista saa paremman kuvan laadullisen tutkimuksen avulla.

Hankin aineistoni teemahaastattelun, eli puolistrukturoidun haastattelun keinoin, joka onkin yleisin haastattelun muoto. Haastattelun kysymykset liittyvät tutkimuskysymyksiin ja kysymyksillä pyritään saamaan tietoa varsinaisista tutkimuskysymyksistä. Teemahaastattelussa on ennakkoon määriteltä haastattelun aikana läpi käytävät aihealueet eli teemat ja niiden tarkoituksena on varmistua siitä, että kaikkia ilmiöön liittyviä osa-alueita sivutaan haastattelussa. (Kananen 2008: 73–74; Tuomi – Sarajärvi 2009: 75.) Pertti Alasuutarin (2011) mukaan vapaamuotoinen teemahaastattelu on tilanteena erittäin lähellä



luonnollista keskustelutilannetta ja haluankin haastatteluni tapahtuvan rennossa ja avoimessa ilmapiirissä. Ennen haastatteluita tein haastattelurungon (liitteet 1 ja 2) sekä suomeksi että englanniksi, sillä yksi osallistuja ei puhunut suomea. Haastattelurunkoon jäsentelin ensin teemat, jotka koin tärkeiksi opinnäytetyöni kannalta ja sen jälkeen teemojen alle apukysymyksiä itselleni.

Ennen haastatteluja kävin uusien vanhempien vanhempainillassa kertomassa opinnäytetyöstäni vanhemmille. Ennen haastatteluja selvitin myös Olarin päiväkodin aloituskäytäntöjä alle 3-vuotiaiden ryhmässä haastattelemalla päiväkodin johtajaa sekä pienten ryhmän lastentarhanopettajaa. Perehdyin myös päivähoidon aloitusprosessiin ja siinä tärkeisiin tekijöihin kirjallisuuden kautta.

Toteutin opinnäytetyöni haastattelemalla neljää vanhempaa, jonka lapsi oli aloittanut alle 3-vuotiaiden ryhmässä syksyllä 2016. Jokainen osallistuja sai tutustua haastattelukysymyksiin etukäteen ja ennen haastatteluita kerroin haastateltaville vielä opinnäytetyöni tarkoituksesta ja siitä, ettei heitä voi tunnistaa lopullisesta raportistani. Haastattelut olivat loka-marraskuussa 2016 ja kestivät noin 25 minuuttia kerralla. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluja ja haastattelut tapahtuivat vanhempien toiveiden mukaisesti päiväkodin tiloissa sekä erään perheen kotona. Koin neljä haastattelua riittäväksi, sillä monet asiat alkoivat toistua aineistossa. Saturatio on tilanne, jossa aineisto alkaa toistaa itseään eivätkä haastateltavat tuota enää uutta tietoa tutkimusongelman kannalta (Tuomi – Sarajarvi 2009: 87).

## 5.2 Aineiston analysointi

Haastatteluiden jälkeen kirjoitin haastattelut tekstimuotoon eli litteroin ne. Litteroinnilla tarkoitetaan puhtaaksikirjoittamista (Kananen 2008: 94). Litteroinnissa käytin vanhemmista nimityksiä H1, H2, H3 ja H4 tunnistetietojen poistamiseksi ja muutin myös haastatteluissa mainittujen lasten nimet. Englanninkielisen haastattelun litteroin ensin englanniksi, jonka jälkeen käänsin sen suomeksi.

Analysoin aineistoa teemoittelun avulla. Kyse on laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä eri aihepiirien mukaan. Ideana on etsiä aineistosta tiettyä teemaa koskevia näkemyksiä. Aineiston pilkkominen on helpompaa, jos aineisto on kerätty teemahaastattelulla, sillä haastattelun teemat muodostavat jo itsessään jäsenyyksen aineistoon.



(Tuomi – Sarajärvi: 2009: 93.) En muodostanut kuitenkaan täysin samoja teemoja kuin haastattelurungossani oli, vaan nostin teemat aineistosta.

## 6 Tulokset

Pyrin opinnäytetyölläni vastaamaan kysymyksiin ”Miten vanhemmat ovat kokeneet päivähoidon aloittamisen?” ja ”Miten aloituskäytäntöjä voitaisiin heidän mielestään kehittää?”. Vanhempien kokemukset päivähoidon aloittamisesta olivat pääosin hyviä, mutta kehitettävääkin löytyi. Jaoin tulokset vanhempien kokemuksiin, jotka pilkoin vielä pienemmiksi kokonaisuuksiksi päivähoidon aloittamiseen, omahoitajuuteen, vanhempien vaikuttamismahdollisuuksiin ja kasvatuskumppanuuden periaatteiden toteutumiseen. Lisäksi yhdeksi teemaksi muodostui kehittämisideat, jotka nousivat vanhemmilta itseltään.

### 6.1 Päivähoidon aloittaminen

Aloituskeskustelusta kaikilla vanhemmilla ei ollut selkeää muistikuvaa, mutta ne vanhemmat, jotka muistivat aloituskeskustelun, kertoivat saaneensa tarpeeksi tietoa päivähoidon aloitusprosessista ja päiväkodin käytännöistä. Eräs vanhempi oli käynyt jopa kaksi keskustelua omasta pyynnöstään. Ne vanhemmat, joilla ei ollut muistikuvaa aloituskeskustelusta, toivat esiin sen, että olisi ollut kiva istua alas ja keskustella kunnolla.

H4: ”Lähinnä vaan niinku rupattelu tossa, et ei oikeen. Mul ei oo oikein mielikuvaa et meil ois ollu mitään kunnan aloituskeskustelua.”

Vain yhdellä perheellä oli ollut kotikäynti ja se koettiin kivaksi ja tärkeäksi lapsen kannalta. Muille vanhemmille oli tarjottu kotikäyntiä, mutta asia oli jäänyt ilmaan roikkumaan, vaikka vanhemmat eivät kieltäytyneet kotikäynnistä. Eräs vanhempi oli kysynyt kotikäynnin mahdollisuutta itse. Kotikäyntiä pidettiin vanhempien mielestä tärkeänä erityisesti pienten lasten kohdalla, sillä kotikäynnin avulla lapsi voi tutustua hoitajaan ennen päiväkotiin menemistä. Kotikäyntiä ei kuitenkaan pidetty tärkeysjärjestyksessä ensimmäisenä eikä sen puuttuminen haitannut vanhempia erityisesti.

H4: ”Mä kysyin itse, ku mä tiesin, et sellasii tehään ja sit siihen sanottiin, että no et ei, ei. --Et se jäi vähä sitte. Emmäkää sit sen enempää viittiny siitä.”



H1: ”Se just et ku lapsi on niin pieni, niin onhan se tärkeätä et siin kohtaa sit ne ihmiset tulee mahdollisimman tutuks.”

Vanhemmat pitivät tutustumisjaksoa tärkeänä lapsen sopeutumisen kannalta. Vanhemmat kertoivat tutustumisjakson olevan paljon itsestä kiinni ja että perheiden toiveet aloituksen suhteen huomioitiin pääasiassa hyvin. Vanhemmat pitivät myös tärkeänä, että tutustumisjaksolla huomioitaisiin koko perhe, jos esimerkiksi perheessä aloittaa useampi lapsi samaa aikaa eri ryhmissä. Myöskin tutustumisjakson pituuteen vanhemmat toivoivat joustavuutta, sillä osa koki, että lapsi olisi voinut jäädä jo lyhyemmän tutustumisjakson jälkeen hoitoon.

H4: ”No just et ei se lapsi osais tänne jäädä, ei se suostuis, se on aika kammottava tilanne. Tietyst lapsestahan se riippuu myöskin mutta ei. Kyl se on ihan niinku et paikat tulee tutuks ja hoitajat ja rutiinit ja kaikki.”

H1: ”Kyl se oli ihan ittest kiinni, et jos ei sit olis vaan tullu nii tota kyl ne käynnit olis sit jääny tekemättä.”

## 6.2 Omahoitajuus

Vanhempien mielestä omahoitajuus näkyy aktiivisuutena lapsen asioita kohtaan. Omahoitajalla ei kuitenkaan ollut erityisen suurta roolia vanhempien mielestä. Omahoitajan kerrottiin olevan se henkilö, joka helpommin tulee kertomaan lapsen päivästä vanhemmalle ja kenen kanssa hoidetaan paperiasioita. Omahoitaja on myös usein se, joka kertoo tulossa olevista asioista ja retkistä vanhemmalle. Omahoitajan kerrottiin olevan se henkilö, jonka kautta päiväkotit kommunikoi perheen kanssa pääasiallisesti ja jonka luotetaan kertovan perheelle tulossa olevat tapahtumat.

H3: ” Mulla on sellanen käsitys, että hän on se henkilö joka vastaa kaikesta, mikä liittyy meidän lapseen. Mutta he selitti mulle, että nää kolme hoitajaa kuitenkin huolehtii Tiinasta.”

H2: ”No aika monesti tossa on tullu toi omahoitaja, just ku mä meen hakemaan sitte etenki mejän just pienempää, tota Tonia, ni tulee sit kertoo, et miten päivä on menny. Mä en tiedä et johtuukse siit et sen vuoro vaan sattuu olemaan vai tuleekse sen takia et se on Tonin omahoitaja.”

H1: ”Kyl se sellasena vahvempana läsnäolona ehkä.”

Vanhemmat kokivat, että olivat saaneet työntekijöiltä riittävästi tukea aloitusprosessissa. Vanhempia tuki se, että he tiesivät lastensa olevan kokeneiden työntekijöiden käsissä. Vanhemmat olivat sitä mieltä, että työntekijöiden on tärkeämpää keskittyä hoitamaan



lapsia ja että työntekijät ovat päiväkodissa lapsia eivätkä aikuisia varten. Vanhemmat eivät myöskään kokeneet, että he olisivat edes tarvinneet erityistä tukea aloitusprosessissa. Vanhemmat toivat esiin kuitenkin sen, että alussa työntekijät suhtautuivat ymmärtäväisesti tilanteisiin, joissa vanhemman oli vaikea erota lapsesta aamulla. Työntekijät olivat pystyneet rauhoittamaan tilanteen aamukiireen keskellä ja sekä lapselle että vanhemmalle oli jäänyt hyvä mieli. Vanhemmat toivat esiin myös sen, että varsinkin kesälomien jälkeen monen uuden lapsen aloittaessa päivähoidon, on työntekijöillä niin kiire, että vanhempien tukemiseen ei edes jää aikaa.

H3: "He tuki mua niin, että kun olin siellä päivän tutustumisjaksolla, niin he selitti mulle mitä siellä tehdään ja miten lasta hoidetaan. Joten tavallaan se tuki mua, koska mulle selitettiin mitä lapsi tekee päivän aikana."

H4: "Ei siihen nyt oo hirveesti panostettu et enemmänkin just siihen et lapsen kanssa mikä toisaalt on mun mielest ihan hyvä. --Et kuitenki sit se lopputulos, et-lapsel on hyvä olo, ni se on mun mielest tärkeempää. Kuitenki hoitajat on täällä lapsii varten eikä meit aikuisii varten."

H1:"Niil on kyl niin hirvee se härdelli siinä. Et ku on niin erilaisii lapsii et ei siinä hirveesti niinku ehdi keskittyä siihen vanhempien niinku tukemiseen tai muuhun. Et vanhemmat hoitakoot itsensä, mikä on mun mielestä ihan fine."

### 6.3 Vanhempien vaikuttamismahdollisuudet

Vanhemmat kokivat, että heidän mielipiteensä ja huolensa oli otettu vaihtelevasti huomioon. Vanhemmat eivät aina tienneet, miten aiemmin sovittu asia oli tällä hetkellä. Työntekijöiden kanssa oli puhuttu esimerkiksi potalla käymisestä, mutta ei tiedetty, kävikö lapsi tällä hetkellä potalla vai ei. Vanhemmat kuitenkin kokivat, että työntekijät olivat ymmärtäväisiä ja ottivat vanhempien asiat vastaan.

Vanhemmat kertoivat, että heille oli tarjottu erilaisia mahdollisuuksia vaikuttaa päiväkodin toimintaan esimerkiksi vanhempainillassa, mutta että heillä ei ollut suurempia tarpeita vaikuttaa. Vanhemmat kuitenkin kokivat, että he pystyisivät vaikuttamaan, jos heillä tulisi sellainen tarve. Vanhemmat epäilivät, pystyisikö ideoita toteuttamaan kiireen ja päiväkodin ryhmätoiminnan vuoksi. Vanhemmat ymmärsivät myös sen, että päiväkodissa on toimittava tietyllä tavalla, jotta arki toimii ja että joskus vanhempien on annettava joissain asioissa periksi.

H3: "Ainakin he anto mulle mahdollisuuden kertoa ehdotuksia kaikesta. Jos haluisin, että he tekis jotain lapsen suhteen niin voisin antaa ehdotuksia. Tällä tavalla voin vaikuttaa."



H1: ”Voisin kuvitella et kuunneltais varmaan tarkalla korvalla, mut sit se oikeesti et sit niit oikeesti alettais hyödyntää nii en osaa sit sanoa. Et tää on kuitenkin niinku mä sanoin, nii tääl on niin hektistä se ja sellasta. Et on vaikee sanoo.”

H4: ”Tietyst ku tää on niin ryhmätoimimist nii jotenki ei niihin hirveesti ainakaa mitää niinku yksilöllist pysty vaikuttaa. Mä ymmärrän kuitenkin sen et miks ei joitaki asioit tehä ehkä niinku et miten mä itse haluaisin tai kokisin. Et mä ymmärrän et jossain kohtaa on pakko niinku antaa ja löystä.”

#### 6.4 Kasvatuskumppanuuden periaatteiden toteutuminen

Ilmapiiriä työntekijöiden ja vanhempien välillä kuvailtiin asialliseksi, ammattitaitoiseksi, lämpimäksi sekä hyväksi ja vanhemmat kokivat, että heidät oli otettu hyvin vastaan. Vanhemmille oli jäänyt positiivinen kuva ensikontakteista päiväkotiin ja niihin oli vanhempien mielestä panostettu. Sitä kautta perheillekin oli tullut tervetullut olo uuteen paikkaan. Vanhemmat kertoivat, että kodikkaan ja lämpimän olon toi myös se, että kaikki talon aikuiset tietävät lapset nimeltä, vaikka lapsi ei kuuluisikaan heidän ryhmäänsä.

H1: ”On selkeesti siihen kiinnitetty huomioo niihin ihan ensiaskeleisiin, et miten soitetaan sinne kotiin ihan ekaa kertaa, et tervetuloa ryhmään ja miten otetaan vastaan, ku tullaan ekaa kertaa ja se ensimmäiset päivät. Niihin on satsattu. Et se onki hyvä, koska se luo sen niinku sen perusvireen siihen suhteeseen.”

Vanhemmat olivat sitä mieltä, että pienten ryhmässä olisi oikeampaa puhua hoitamisesta, eikä niinkään kasvattamisesta. Vanhempien mielestä tärkein kasvatus tulee kotia, mutta päiväkodin työntekijöilläkin on suuri rooli lapsen elämässä. Vanhemmat kokivat olevansa työntekijöiden kanssa tasavertaisessa asemassa lapsen kasvatuksen suhteen. Vanhemmat puhuivat myös siitä, että työntekijät ovat heidän mielestään erittäin kokeneita ammattilaisia ja heihin luotetaan.

Vanhemmat kokivat, että koska ryhmässä on paljon lapsia, ei työntekijöillä aina ole aikaa pysähtyä keskustelemaan. Vanhemmat kuitenkin kokivat, että jos vaikka etukäteen varaisi keskusteluaikaa niin se kyllä järjestyisi, mutta arjessa keskustelutilanteissa vaihdetaan vain muutama sana.

H4: ”Nyt se on vähän sitä et okei uus tulee ni heippa.”

Vanhemmat kokivat pystyvänsä puhumaan työntekijöiden kanssa kaikista asioista, olivatpa vanhemmat asiasta samaa tai eri mieltä tai oli asia hyvä tai paha. Vanhemmat arvelivat työntekijöiden olevan avoimia keskustelulle silloin kun on aikaa ja että heidän





kanssaan pystyisi hoitamaan erimielisyydet asiallisesti. Eräs vanhempi kertoi yksittäisestä tilanteesta, jossa oli ollut eri mieltä työntekijän kanssa:

H4: "Emmä tiedä et aattelikse niin mut mul tuli semmonen kuva, et mä oon tää bad mom, joka on niinku eri mieltä ku muut."

Tämäkin vanhempi kertoi, että edellä mainittu kokemus oli vain kertaluontoinen, mutta se oli silti jäänyt mieleen.

Vanhemmat kertoivat saavansa päivittäin tietoa lapsensa päivän kulusta. Heille kerrottiin muun muassa lapsen nukkumisesta ja syömisestä. Koska kaikki ryhmän työntekijät eivät puhu englantia, oli yhdelle perheelle kehitetty lomake, jonka avulla vanhemmat näkevät miten lapsen päivä on mennyt. Lomaketta pidettiin todella hyvänä ja toimivana ratkaisuna.

H3: "Heillä on tämmönen juttu, mikä on mun mielestä tosi hyvä tämmönen paperi, missä on joka päivän tapahtumat, miten hän on nukkunut, mitä hän on syönyt ja oliko päivä hyvä. Joten siinä on kaikki info ja se on mun mielestä aika käytännöllinen."

## 6.5 Kehittämisehdotukset

Vanhemmat kokivat, että tieto lapsen päivän kulusta on tärkeää, mutta he kaipasivat hie-  
man muutakin tietoa kuin sen, että onko lapsi nukkunut ja syönyt. Vanhemmista olisi mukava tietää, mitä ryhmässä on tehty ja mitä uusia taitoja lapsi on päiväkodissa oppinut.

H4: "Must tuntuu et varsinki ison puolel se on helppo, ku lapsi osaa ite kertoa, mut pienten puolel se ei oikee riitä et hyvin on menny, on nukkunu, on syöny. Et ois kiva tietää, et mitä ne on tehny ja että ihan niit pieniiki asioita. --Tänää ollaan laulettu ja just tykkäs tästä laulusta tai jotain tämmöstä."

H1: "He ei niinku siitä puolesta niin hirveesti sit kerro, et onko lapsi oppinut jakamaan, onko se oppinut leikkimään muitten kanssa et osaako se sitä niinku et siit mä en niinku oikeestaan tiedä."

Eräs vanhempi kertoi sisarensa päiväkodissa käytössä olevasta vihosta, johon päiväkodin työntekijät kirjoittavat esimerkiksi kenen kanssa lapsi on tänään leikkinyt ja mitä. Perheet taas kirjoittavat vihkoon, mitä lapsi on tehnyt ollessaan kotona. Tämäkin vanhempi



kertoi vihon olevan mukava lisä, mutta kertoi myös, että hän pitää tärkeämpänä sitä, että työntekijät keskittyvät lasten hoitamiseen eikä kirjoittamiseen.

Vanhemmat toivat esiin sen, että alussa kaikki oli vähän sekavaa, koska ympäristö oli uusi ja tietoa tuli valtava määrä. Aloituskustelussakaan ei ehkä osattu kysyä kaikkea, koska ei tiedetty, mistä kaikesta voisi edes kysyä ja kiireessä työntekijätkin saattoivat unohtaa kertoa jostakin asiasta. Vanhemmille ei esimerkiksi tutustumisjakson jälkeenkään ollut täysin selvää, mihin lapsen vaatteita voi tuoda tai että päiväkotiin tullessa täytyy pestä kädet. Vanhemmilta tuli ehdotus pienimuotoisesta infokansiosta, jossa voisi olla tietoa päiväkodin käytännöistä ja asioista, joita olisi hyvä ottaa huomioon, kun lapsi aloittaa päivähoidon. Infokansiosta voisi myöhemmin tarkistaa mieleen tulleita asioita, joita ei huomannut kysyä päiväkodilla.

H4: "--Tietoo päiväkodissa elämisestä ja olemisesta ja miten kengät nimetään, mitä vaatteit ois hyvä ottaa, miten keväällä, syksyllä, talvella, mitä jos sairastuu ja kaikki et siel olis kaikki asiat laitettu. --Semmost yleistietoo. Ei mitään kiveenhakattua tietoa et niin pitää kaikkien tehdä vaan ihan tälle et "on hyvä, että lapsella olisi tällöiset lämpimät vaatteet"".

## 7 Johtopäätökset

Kasvatuskumppanuutta rakentavat käytännössä tutustumiskäynti ja aloituskustelu, lapsen vastaanottaminen ja tutustumisjakso sekä päivittäiset kohtaamiset (Omahoitajuus Espoon päivähoidossa n.d.: 11). Aloituskustelussa jaetaan lasta koskevaa tietoa, sovitaan kasvatuskäytännöistä ja rakennetaan perheen ja päivähoidon välistä kumppanuussuhdetta. Aloituskustelussa työntekijä aloittaa lapsen tutustumisen vanhempien kertomusten kautta. (Kekkonen 2012: 155, 157.) Samalla vanhemmille esitellään päiväkotia ja suunnitellaan yhdessä tutustumisjakso (Omahoitajuus Espoon päivähoidossa n.d.: 15).

Aloituskustelu on tärkeä vaihe päivähoidon aloittamisessa, sillä se on perheen ensi-kontakti päiväkotiin. Haastatteluista nousi kuitenkin esiin, etteivät kaikki perheet muistaneet kunnollista aloituskustelua. Tästä saattoi johtua myös erään perheen kokemus siitä, ettei heitä kohdeltu perheenä tutustumisjaksolla, kun perheestä aloitti kaksi lasta eri ryhmissä. Aloituskustelussa tämä olisi tullut esiin, jolloin tutustumisjakso olisi voitu räätälöidä perheen tarpeiden mukaan. Sen lisäksi, että kasvatuskumppanuudessa on



kyse vanhempien ja työntekijöiden asennoitumisesta yhteiseen kasvatustehtävään, on kyse myös kasvatuksen konkreettisesta organisoinnista ja sopimisesta molemmille sopivalla tavalla (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013: 38). Olisi siis tärkeää, että kaikki vanhemmat saisivat mahdollisuuden istua rauhassa alas keskustelemaan päivähoidon aloittamisesta työntekijöiden kanssa.

Vain yhdellä perheellä oli ollut kotikäynti, vaikka muut perheet eivät olleetkaan kieltäytyneet siitä. Eräs vanhempi kysyi kotikäyntiä jopa itse, eikä sitä silti tehty. Jäin pohtimaan syitä, miksi kotikäyntejä ei tehty, vaikka vanhemmat olivatkin halukkaita siihen. Eikö syksyllä ole aikaa tehdä kotikäyntejä, koska monet lapset aloittavat päivähoidon samaan aikaan, kun työntekijät palaavat kesälomilta elokuussa? Kotikäynnit olisivat tärkeitä erityisesti pienten lasten ryhmissä, sillä se on ennen kaikkea lapsen mahdollisuus tutustua hoitajaan ennen päivähoidon aloittamista. Vanhemmat eivät kuitenkaan kokeneet kotikäynnin puuttumista negatiivisesti, vaan heidän mielestään se olisi ollut enemmänkin kiva lisä päivähoidon aloitukseen ja tärkeä lapsen kannalta.

Pääosin perheet kokivat pystyvänsä vaikuttamaan aloitukseen liittyvissä asioissa hyvin. Pohdin kuitenkin, toteutuiko dialogisuus kaikkien perheiden kohdalla, sillä eräs perhe koki tutustumisjakson liian pitkänä. Dialogisessa keskustelussa kuunnellaan toista ja vastataan kuultuun asiaan näin luoden yhteistä ymmärrystä (Omahoitajuus Espoon päivähoidossa n.d.: 12). Haastattelusta ei selvinnyt, toiko perhe esiin tarvettaan lyhentää tutustumisjaksoa.

Eräs vanhempi kertoi kokemuksestaan, josta oli välittynyt tunne, että hänen mielipidettään ei arvosteta (kts. 7.4). Kasvatuskumppanuus perustuu myös kunnioitukselle, joka ilmenee toisen ihmisen arvostamisena (Omahoitajuus Espoon päivähoidossa n.d.: 11–12). Vanhemman kokemus on subjektiivinen ja jokaisen kokemusta tulisi arvostaa. Haastattelusta ei selvinnyt, toiko vanhempi esiin tunnettaan kunnioituksen puutteesta, mutta työntekijän tulisi aina toimia vuorovaikutustilanteissa niin, ettei tällaista tunnetta pääsisi kenellekään syntymään. Yksittäisetkin tapaukset saattavat vaikuttaa kumppanuussuhteeseen sekä positiivisesti että negatiivisesti, joten vuorovaikutukseen on tärkeää kiinnittää huomiota.



Haastatteluissa esiin nousi myös se, että vanhemmat toivoisivat enemmän tietoa lapsen päivän kulusta ja mitä kaikkea siihen sisältyy syömisen ja nukkumisen lisäksi. Vanhemmat kuitenkin kertoivat, etteivät olleet itsekään kysyneet asiaa työntekijöiltä oma-aloitteisesti. Vanhempien esiin tuoma työntekijöiden kiire voi hyvinkin olla osasyynä siihen, että vanhemmat eivät kehtaa kysyä työntekijöiltä sen enempää, sillä he ajattelevat, että työntekijöillä on paljon muutakin tekemistä kuin vastata heidän kysymyksiinsä. Tiedonkulussa oli puutteita myös sen osalta, etteivät vanhemmat aina tienneet, miten aiemmin sovitut asiat olivat tällä hetkellä. Vanhemmat eivät olleet tässäkään asiassa ottaneet asiaa itse esille ja lopulta työntekijällä on kuitenkin vastuu kertoa siitä, mitä päiväkodissa tehdään ja mitä siellä tapahtuu.

Tuloksista voi päätellä, että kaiken kaikkiaan vanhemmat olivat tyytyväisiä aloitusprosessiin pienistä vastoinkäymisistä huolimatta. Vanhemmilta tulleet kehitysajat liittyivät ennen kaikkea tiedonkulkuun ja tiedottamiseen, joten siihen tulisi päiväkodilla kiinnittää huomiota. Myös vuorovaikutukseen tulisi kiinnittää huomiota, sillä dialogisuus ei kaikkien perheiden kohdalla aina toteutunut. Vanhemmat kertoivat kuitenkin pystyvänsä kertomaan työntekijöille kaikista asioista, mutta käytännössä näin ei ollut kuitenkaan tapahtunut.

## 8 Pohdinta

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tuoda vanhempien ääntä kuuluviin ja auttaa Olarin päiväkotia kehittämään heidän aloituskäytäntöjään asiakaslähtöisemmiksi. Opinnäytetyöni aihe nousi halustani syventää osaamistani varhaiskasvatuksen kentällä. Myös Olarin päiväkodin johtaja innostui aiheesta, sillä heillä ei oltu kiinnitetty erityistä huomiota aiheeseen aiemmin. Yhteistyö päiväkodin kanssa sujui hyvin koko prosessin ajan.

Tietoni päivähoidon aloituskäytäntöjä kohtaan syvenivät ja sain vanhemmilta arvokasta tietoa heidän kokemuksistaan päivähoidon aloittamisesta, jota voin itsekin hyödyntää tulevaisuudessa. Päivähoidon aloittaminen näyttäytyy vanhemmille kuitenkin täysin eri lailla kuin työntekijöille, joten koen, että opinnäytetyössäni vanhempien esille tuomat asiat auttavat sekä minua että Olarin päiväkotia tekemään aloituskäytännöistä asiakaslähtöisempiä. Myös muut päiväkodit voivat hyödyntää opinnäytetyöni tuloksia peilamalla niitä omiin toimintatapoihinsa.



Opinnäytetyöni kautta tutustuin myös erilaisiin tutkimusmenetelmiin ja pääsin myös kokeilemaan niitä käytännössä. Suunnitteluvaiheessa harkitsin aineiston keräämistä kyselylomakkeilla, sillä sitä kautta olisin saattanut saada enemmän vastauksia. Päädyin kuitenkin haastatteluun, sillä koen, että sitä kautta saadaan syvällisempää tietoa ja tarkentavia kysymyksiä voi esittää kesken haastattelun. Haastattelu osoittautuikin hyväksi menetelmäksi, sillä näin tilanteesta saatiin rento ja keskustelunomainen.

Jäin pohtimaan, uskalsivatko haastateltavat kertoa mielipiteensä rehellisesti haastattelussa. Haastatteluun ilmoitauduttiin päiväkodin ilmoitustaululla olevaan lomakkeeseen, johon kunkin haastatteluun osallistujan piti merkata sähköpostiosoitteensa ja paikka, missä haluavat haastattelun tehtävän. Lomakkeessa oli myös omat yhteystietoni, jotta minuun voi olla tarvittaessa yhteydessä. Kaikki haastateltavat eivät olleet merkinneet toivomaansa paikkaa tai sähköpostiosoitetta. Osa haastateltavista ei myöskään ollut ottanut yhteystietojani lomakkeesta, vaan esimerkiksi vaihtaessaan haastatteluaikaa, he kommunikoiivat kanssani ryhmän työntekijöiden kautta. Jäin pohtimaan, vaikuttiko tämä haastateltavien todellisen mielipiteen kertomiseen, sillä ryhmän työntekijät tiesivät osan vanhemmista osallistuvan haastatteluun. Uskon kuitenkin, että koska olin ulkopuolinen henkilö, enkä työskennellyt kyseisessä päiväkodissa, haastateltavat kertoivat rehellisen mielipiteensä. Uskon myös, että kertoessani haastateltaville, ettei heitä voi tunnistaa raportista, lisäsi se rohkeutta kertoa heidän oma kokemuksensa niin kuin se on ollut.

Myös se, etteivät kaikki olleet laittaneet sähköpostiosoitettaan listaan, vaikutti siihen, etten voinut lähettää kaikille osallistujille haastattelurunkoa etukäteen. Koen, että ne vanhemmat, jotka saivat kotona tutustua runkoon, vastasivat kysymyksiin paljon laajemmin kuin ne vanhemmat, jotka tutustuivat runkoon juuri ennen haastattelua. Kaikki haastateltavat olivat äitejä, joten isien näkökulma ei tässä opinnäytetyössä näy. Uskon kuitenkin, että ne vanhemmat, joille lähetin haastattelurungon sähköpostilla etukäteen, keskustelivat aiheesta kotona ja saivat isiltä joitakin näkökulmia haastatteluun. Olisin voinut viedä haastattelurungot esimerkiksi lasten lokeroihin, joista vanhemmat olisivat saaneet ne kotiinsa ennen haastattelua. Näin olisin saanut vanhemmilta mielipiteitä, joita ei lyhyessä haastatteluhetkessä välttämättä tullut mieleen.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla lasten näkökulma päivähoidon aloittamisesta, sillä aiemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt liittyvät juuri vanhempien kokemuksiin. Miten lapset ovat kokeneet päivähoidon aloittamisen ja olisiko keinoja, joilla päivähoidon aloitusta



voisi tehdä pehmeämmäksi ja mukavammaksi lapsille? Alle 3-vuotiaiden lasten näkökulma voi olla haasteellinen, sillä he eivät välttämättä osaa vielä puhua. Jatkotutkimus voisikin olla lapsista, jotka osaavat jo puhua.

Vaikka opinnäytetyöni aineisto koostui vain yhden päiväkodin tietyn ryhmän vanhemmista, uskon, että siitä on hyötyä myös muille päiväkodeille ja varhaiskasvattajille. Opinnäytetyöni toi esiin vanhempien ääntä ja toivon, että päiväkotien työntekijät saavat työstäni uutta näkökulmaa päivähoiton aloitusprosessiin. Päivähoidon aloitus on tärkeä vaihe yhteistyösuhteen luomisessa ja siihen tulisi kiinnittää huomiota, sillä sujuva yhteistyö vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden välillä auttaa lasta sopeutumaan uuteen ympäristöönsä ja alussa luotu hyvä yhteistyösuhde voi kantaa lapsen koko päiväkotiajan läpi.



## Lähteet

- Ainsworth, Mary D. Salter – Blehar, Mary C. – Waters, Everett – Wall, Sally 1978. Patterns of Attachment. A Psychological Study of the Strange Situation. Hillsdale: Lawrence Erlbaum.
- Alasuutari, Maarit 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.
- Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Becker-Weidman, Arthur 2008. Vuorovaikutteinen kehityspsykoterapia: teoria. Teoksessa Becker-Weidman, Arthur – Shell, Deborah (toim.) Auta lasta kiintymään. Vuorovaikutteinen kehityspsykoterapia traumaperäisen kiintymyshäiriön hoidossa. Ritanen, Liisa (suom.) Tampere: PT-Kustannus. 37–76.
- Bowlby, John 1969. Attachment and Loss vol1. Harmondsworth: Penguin Books.
- Espoon kaupunki 2015. Olarin päiväkodin internet-sivut. Verkkodokumentti. <[http://www.espool.fi/fi-fi/paivahoito\\_ja\\_koulutus/paivahoito/Varhaiskasvatuksen\\_toimipaikat/Kunnalliset\\_paivakodit/MatinkylaOlari/Olarin\\_paivakoti](http://www.espool.fi/fi-fi/paivahoito_ja_koulutus/paivahoito/Varhaiskasvatuksen_toimipaikat/Kunnalliset_paivakodit/MatinkylaOlari/Olarin_paivakoti)>. Luettu 1.9.2016.
- Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013. Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta. Espoon suomenkielinen varhaiskasvatus.
- HE 80/2015. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta.
- Hughes, Daniel A. 2011. Kiintymyseskeinen vanhemmuus. Toimivuutta kasvatukseen. Ritanen, Liisa (suom.) Tampere: PT-Kustannus.
- Järvinen, Mervi – Laine, Anne – Hellman-Suominen, Kirsi 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Kalliala, Marjatta 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus.
- Kananen, Jorma 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisuja 93. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karikoski, Hannele – Tiilikka, Aila 2011. Eheä kasvunpolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa Hujala, Eeva – Turja, Leena (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus. 77–92.
- Kekkonen, Marjatta 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoitoin diskursiivisilla näyttämöillä. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö.
- Lahtinen, Jarkko – Selkee, Johanna 2016. Varhaiskasvatuskyselyraportti I: subjektiivinen oikeus ja suhdeluvut. Selvitys subjektiivisesta oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä aikuisten ja lasten välisestä suhdeluvun muutoksesta. Saatavilla myös verkossa.



<<http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/media/tiedotteet/2016/201603varhaiskasvatusselvitys/Varhaiskasvatuskyselyraportti%20maaliskuu%202016.pdf>>. Luettu 4.5.2016.

Laine, Anna 2016. Lastentarhanopettaja. Alle 3-vuotiaiden ryhmä. Olarin päiväkoti. Espoo. Haastattelu 31.8.2016.

Mahkonen, Sami 2013. Päivähoito ja laki. Porvoo: Edita.

Main, Mary – Solomon, Judith 1986. Discovery of an Insecure-Disorganized/Disoriented Attachment Pattern. Teoksessa Brazelton, T. Berry – Yogman, Michael W. (toim.) Affective Development in Infancy. Norwood: Ablex Publishing. 95–124.

Munter, Hilikka 2001. Lapsi aloittaa päivähoiton. Teoksessa Helenius, Aili – Karila, Kirsti – Munter, Hilikka – Mäntynen, Pirkko – Siren-Tiusanen, Helena (toim.) Pienet Päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Juva: WSOY. 35–63.

Omahoitajuus Espoon päivähoitossa n.d. Opas. Espoon suomenkielinen varhaiskasvatus.

Opetushallitus 2015. VASU2017 aikataulu perustetyön tueksi. Verkkodokumentti. <[http://www.oph.fi/download/174071\\_VASU2017\\_aikataulu.pdf](http://www.oph.fi/download/174071_VASU2017_aikataulu.pdf)>. Luettu 22.9.2016.

Primietta, Marina 2016. Päiväkodin johtaja. Olarin päiväkoti. Espoo. Haastattelu 16.5.2016.

Rusanen, Eija 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Oy Finn Lectura Ab.

Salminen, Eija – Tynnenen, Kirsi 2011. Omahoitajana päiväkodissa. Omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Vantaa: Pedatieto.

Tapio, Nina – Seppänen, Paula – Hyppönen, Tuula – Janhunen, Tarja – Prusila, Leila – Salo, Saara – Toivanen, Riikka – Vilén, Marika 2010. Parisuhde ja vanhemmuus. Teoksessa Vilén, Marika – Seppänen, Paula – Tapio, Nina – Toivanen, Riikka (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja. 101–167.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2015. Lasten päivähoito 2014. Saatavilla myös verkossa. <[http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129632/Tr28\\_15.pdf?sequence=5](http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129632/Tr28_15.pdf?sequence=5)>. Luettu 3.5.2016.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Varhaiskasvatuslaki 36/1973. Annettu Helsingissä 19.1.1973.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Oppaita 56. Stakes.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Tampere: Opetushallitus.





## Haastattelurunko

### Taustaa

- Onko teillä aiempaa kokemusta päivähoiton aloittamisesta vanhempana?

### Päivähoidon aloittaminen

- Miten koitte aloituskeskustelun?
  - Saitteko tietoa sopivasti/jäikö jotain puuttumaan?
- Tarjottiinko teille kotikäyntiä?
  - Oliko teillä kotikäyntiä? Jos ei, niin miksi?
  - Miten koitte kotikäynnin?
  - Mitä olisitte toivoneet, että kotikäynnillä olisi tehty/käyty läpi?
  - Mitä mieltä olette kotikäynnistä yleensä? Mitä hyvää/huonoa?
- Mitä mieltä olette tutustumisjaksosta päiväkotiin?
  - On tarpeellista, miksi?
  - Ei ole tarpeellista, miksi?
- Miten lapsenne tarpeet ja perheenne toiveet huomioitiin päivähoiton aloittamisessa?

### Omahoitajuus

- Onko lapsellenne nimetty omahoitaja?
  - Miten omahoitajuus näkyy käytännössä?
- Miten omahoitaja ja/tai työntekijät ovat tukeneet teitä päivähoiton aloittamisessa, joka on suuri muutos koko perheelle?
  - Koetteko saaneenne tarpeeksi tukea työntekijöiltä?
- Miten omahoitaja on vaikuttanut teidän ja päiväkodin väliseen kommunikointiin?

### Kasvatuskumppanuus (työntekijöiden ja vanhempien kasvatusyhteistyö)

- Miten koette teidän ja työntekijöiden välisen kasvatusyhteistyön tasavertaisuuden?
  - Onko se tasavertaista? Mikä tekee/ei tee siitä tasavertaista?
- Miten teidän vaikuttamismahdollisuudet kasvatustyöhön näkyvät päiväkodissa?
  - Onko vaikuttamismahdollisuuksia?

### Kasvatuskumppanuuden periaatteet (kuuleminen, kunnioitus, luottamus, dialogisuus)

- Millainen ilmapiiri työntekijöiden ja vanhempien välillä on teidän mielestänne?
  - Miten työntekijät ovat ottaneet teidät vastaan?
- Miten paljon työntekijöillä on ollut aikaa pysähtyä keskustelemaan teille tärkeistä asioista?
- Miten päiväkodin työntekijät ovat ottaneet mielipiteenne, näkemyksenne ja huolenne huomioon? Käytännön esimerkkejä.
- Minkälaisista asioista koette pystyvänne puhumaan työntekijöiden kanssa?
  - Koetteko voivanne kertoa vaikeista asioista?
  - Koetteko, että voitte kertoa työntekijöille, jos olette jostain asioista eri mieltä?



- Miten työntekijät suhtautuvat edellä mainittuihin asioihin?
- Millaista tietoa olette saaneet lapsenne asioista päiväkodin arjessa?
  - Olisitteko toivoneet saavanne enemmän tietoa? Mistä?
- Miten työntekijöiden ja vanhempien välistä yhteistyötä voisi kehittää?

**Yleinen mielipide päivähoiton aloittamisen sujuvuudesta**

Mitä olisi voinut tehdä toisin? Mikä oli erityisen hyvää?



## Interview questions

### Background

- Do you have former experience about starting a kindergarten as a parent?

### Starting the kindergarten

- What do you think about the opening introduction (your first discussion at the kindergarten)?
  - Did you get enough information/ did they miss something important?
- Did they offer you a home visit?
  - Did you have a home visit? If not, why?
  - What did you think about the home visit?
  - Is there something that you wished had happened/went through during the home visit?
  - What do you think about the home visit in general? What is good/not good about it?
- What do you think about orientation period?
  - It is necessary, why?
  - Not necessary, why?
- How was your child's needs and family's wishes taken into account in starting the kindergarten?

### Primary nursing

- Does your child have a primary nurse?
  - How does it show in practice?
- How has the primary nurse/employees supported you in starting the day care which is a big change to the whole family?
  - Do you think you had enough support from the employees?
- How has the primary nurse influenced in communication between you and the kindergarten?

### Educational partnership

- What do you think about the equality of educational partnership between you and the employees?
  - Is it equal? What makes/doesn't make it equal?
- How does your possibilities to influence the education show in practice?
  - Do you think that you have a possibility to influence the education in the kindergarten?

### The principles of educational partnership (hearing, respect, trust, dialogue)

- What kind of atmosphere is there between employees and parents in your opinion?
  - How has the employees welcomed you in the kindergarten?
- How much time have the employees had to stop and discuss with you about the things that are important for you?



- How has the employees taken account in your opinions and point of views?  
Give some examples.
- What kind of issues you think you can discuss with the employees?
  - Do you think that you can talk to the employees about difficult issues?
  - Do you think that you can tell the employees if you disagree with them?
  - How does the employees react to that? (both difficult issues and disagreement)
- What kind of information have you been told about your child's daily routines?
  - Do you wish you would have been told more information about something? What?
- How could the educational partnership between parents and employees be developed?

**General opinion about the fluency in starting the kindergarten.**

What could have been done differently? What was extremely good?

